

Данина всенародної поваги

День партизанської слави відзначається як данина всенародної поваги до тих, хто в суворий воєнний час боровся з фашистами в глибокому тилу ворога, не шкодуючи крові й самого життя.

6 тисяч 200 партизанських загонів і підпільних груп, які налічували майже мільйон людей, завдавали відчутних утрат гітлерівським військам на окупованій території, сприяючи просуванню частин і з'єднань Радянської Армії на захід. За мужність і героїзм, виявлені в боротьбі з ворогом, 200 тисяч партизанів і підпільників нагороджені орденами та медалями, 223 з них визнані гідними звання Героя Радянського Союзу.

Сарненські ліси й понині пам'ятають сміливу операцію партизанського з'єднання Сидора Ковпака на залізничному вузлі, що ввійшла в історію Великої Вітчизняної війни під назвою «Сарненський хрест». Підричники висадили в повітря п'ять мостів на річках Горинь і Случ, які схрещуються поблизу міста. Робота найбільшого стратегічного об'єкта на півтора місяці була паралізована. Водночас вивели з ладу важливу ділянку магістралі Київ-Ковель-Брест, що забезпечувала бойову діяльність німецьких формувань.

Диверсійні групи під командуванням Олександра Цимбала, Петра Кульбаки, Івана Бережного, Федора Матюшенка з'являлись біля залізниці раптово. Охорона навіть не встигала відкрити вогонь. У ході операції партизани не втратили жодного бійця. Усе це відбувалося саме в той час, коли під Сталінградом Червона Армія перейшла в рішучий наступ.

Чимало спогадів про історію села Немовичі записала від очевидців подій завідувачка місцевою публічно-шкільною бібліотекою Любов Жук. Але сьогодні, шановні читачі, хочу запропонувати вашій увазі уривок із книги свого земляка Олексія Савчина. Приватний підприємець живе й працює на Закарпатті. Задум написати м про село виник після того, як автор заплутався в павутині Інтернету, щоб почерпнути бодай якусь інформацію про місце, де народився.

«...Старостою на той час був Олексій Савчин людина неабиякого розуму. Йому доводилося маневрувати, як кажуть, між двома вогнями, щоб зберегти життя своє і людей. За свідченнями немовичан, він врятував життя не тільки багатьом односельцям, а й жителям села Сарни. Був випадок, коли групу селян останнього гітлерівці хотіли розстріляти, вважаючи їх повстанцями, а Олексій Степанович заявив, що це немовичани, котрих він послав у поле працювати.

Голова села в роки війни порятував від смерті і П.С. Панчук, в якій зупинялися бійці загону Ковпака. Одного разу в населений пункт приїхали офіцери. Данило Міхнов вирішив убити німців, а машину забрати до лісу. Староста відмовив йому, бо знав, що тоді Немовичі спіткає доля сусіднього Чудля, де січовики куреня Яреми 20 травня 1943 року розгромили німецький гарнізон і знищили 30 окупантів. Очевидці згадують, що на Чудель німці йшли з Клесова й через Немовичі, коли вулиці вже вкрили сутінки. Підкрадалися з усіх боків, не здіймаючи галасу. Незабаром пожежа охопила село.

Загін радянських партизанів під командуванням Ковпака пройшов околицею Немович і зупинився на ночівлю в хаті П.С. Панчук, чоловіка якої забрали на фронт. За доносом когось із сусідів господиню викликали на допит у комендатуру. Старості вдалося переконати чужоземців, що жінка, навпаки, постраждала. Мовляв, хотіла попередити, але її побили й не випустили з хати.

Після війни поважного голову села розстріляли в Рівному кати НКВС. А через три роки після смерті Сталіна його реабілітували. Про це своїм дітям розповів син старости, Макар, який бачив, коли Олексія в колоні вели енкаведисти. Батько попросився з ним, перехрестивши руки на грудях, показавши таким чином, що його ведуть на розстріл».

Кардинально різні цілі, пише автор, що переслідували український повстанський рух і радянські партизани, спонукали між ними війну. Повстанці прагнули створити незалежну українську державу, борючись з усіма зайдами на українські землі. Натомість, червоні

партизани ратували за відновлення радянської влади. Зрозуміло, що порозуміння знайти було надзвичайно складно. За матеріалами Українського штабу партизанського руху, всередині 1943 року тільки в Україні діяло 46 великих партизанських з'єднань, майже 2 тисячі загонів і диверсійно-розвідувальних груп. У бойових діях взяли участь майже 100 тисяч чоловік.

Негативну роль у масовому розгортанні руху Опору в Україні на першому етапі війни відіграло, як пишуть історики, сталінське керівництво. Певний час Сталін з недовірою ставився до голів партизанських загонів України, обережно й упереджено сприймав усю інформацію, що надходила з Республіки. Провідні посади в УШПР зайняли представники Москви. «Апарат Українського штабу комплектувався, як правило, без участі ЦК КП(б)У, внаслідок чого на деякі, навіть командні посади заступили випадкові люди, які не знали країни, її соціальних і національних особливостей», — зазначалося в одному з партійних документів.

Думка Сталіна змінилася на користь українських партизанів тільки після його особистої зустрічі в Москві з відомими організаторами антифашистського руху Опору. Після цього поліпшилось матеріально-технічне забезпечення партизанських загонів і з'єднань. А бійців, які відзначились у боях, нагороджували орденами й медалями. Партизанський рух набув масового характеру.

Під час партизанських рейдів знищили десятки ворожих гарнізонів, розгромили формування поліцаїв, порушили комунікації та тилове забезпечення вермахту.

Кузьмич М.